

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**РОЛЬ ТА МІСЦЕ ОВС У РОЗБУДОВІ
ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ**

Матеріали V

Міжнародної науково-практичної конференції

Частина 2

(26 квітня 2013 р.)

Одеса
ОДУВС
2013

УДК 351.74
ББК 67.401.133
Р68

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової
Р68 держави : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., ч. 2,
26 вітня 2013 р. — Одеса : ОДУВС, 2013. — 168 с.

До збірника ввійшли матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Роль та місце органів внутрішніх справ у розбудові демократичної правової держави» за такими напрямками: актуальні проблеми правового та соціально- економічного розвитку держави, актуальні проблеми адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності ОВС; актуальні проблеми досудового слідства та оперативно-розшукової діяльності; актуальні проблеми професійної підготовки працівників ОВС.

УДК 351.74
ББК 67.401.133

ЗАСТАВА ЦІННИХ ПАПЕРІВ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Цінний папір характеризується наявністю права на цінний папір і права з цінного паперу [1, 167-174]. Застава цінних паперів має свої характерні риси, що послугувало їх окремому правовому регулюванню в Законі України “Про заставу” (ст. ст. 53-55) та в інших нормативно-правових актах, наприклад Законі України “Про іпотечні облігації” (ст. 8) щодо іпотечних цінних паперів. Так у Розділі VI Закону України “Про заставу” наведені такі особливості застави цінних паперів:

1) їх передання для зберігання на час дії застави за домовленістю сторін у депозит державної нотаріальної контори, приватного нотаріуса відповідно до глави 21 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції від 22.02.2012 року № 296/5, у депозит банку згідно з розділом IV Положення про депозитарну діяльність, затвердженого рішенням Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку від 17.10.2006 № 999 або ж глави 3 Положення про депозитарну діяльність Національного банку України, затвердженого постановою Правління Національного Банку України від 19.03.2003 року № 114, щодо державних цінних паперів;

2) залежно від способу передачі прав на цінний папір визначено заставу цінного паперу:

- шляхом вчинення передавального напису (індосаменту) і вручення заставодержателю індосованого цінного паперу (якщо це ордерний цінний папір);

- шляхом вчинення правочину між власником цінного паперу та заставодержателем у разі іншого виду цінного паперу. Однак статтею 197 ЦК, яка в межах передачі прав щодо цінного паперу є спеціальною, визначено вчинення подібних дій щодо іменного цінного паперу в порядку відступлення права вимоги (цесії), а щодо цінного паперу на пред’явника – шляхом вручення цінного паперу набувачу прав. Тому викладене в повній мірі застосовується й до такого виду цінних паперів у разі їх застави.

При цьому окремі приписи спеціального законодавства прямо вказують на особливості, що виникають при заставі окремих цінних паперів, як-то щодо: акцій – Закон України “Про акціонерні товариства” (ст. 7), інвестиційних сертифікатів – Закон України “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)”, іпотечних облігацій – Закон України “Про іпотечні облігації”, іпотечних сертифікатів – Закон України “Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати”, заставних – Закон України “Про іпотеку” (ст. 20), векселів – Уніфікований Закон про переказні векселі та прості векселі (ст. 19), Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України, затверджене постановою Правління Національного банку України від 16.12.2002 року № 508.

Справді, згідно з п. 8 ст. 7 Закону України “Про акціонерні товариства” у разі виникнення права звернення стягнення на акції приватного АТ у зв’язку з їх заставою процедура відчуження таких акцій повинна здійснюватись з додержанням переважного права акціонерів на придбання цих акцій, а відповідно до ч. 3 ст. 66 цього ж Закону товариство повинно протягом року з моменту викупу продати викуплені акції або ж анулювати їх відповідним рішенням зборів, що висуває додаткові вимоги до застави таких цінних паперів.

Стаття 19 Уніфікованого Закону про переказні векселі та прості векселі визначає можливість передачі векселя в заставу шляхом виконання так званого заставного індосаменту, у змісті якого міститься застереження, яке має на увазі заставу, як-то “валюта в забезпечення”, “валюта в заставу”. Разом з тим п. 7.4 Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України передбачає можливість виконання на векселі, що є предметом застави, також бланкового індосаменту або індосаменту на пред’явника. Вексель з заставним індосаментом визнається предметом обтяження в межах вексельного законодавства й стає фактично переказним для держателя, а його індосування можливе тільки в порядку передоручення. У разі ж бланкового індосаменту вексель визначається як предмет застави тільки відповідним цивільно-правовим договором, однак надає повне коло повноважень заставодержателю.

Відповідно до п. 7.1 Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України застава векселів здійснюється тоді, коли такі видані для оформлення грошового боргу за фактично

поставлені товари, виконані роботи, надані послуги. Банк приймає векселі в заставу разом з реєстром пред'явлених у заставу векселів на підставі укладеного договору застави, в якому обов'язково вказується місце зберігання заставлених векселів. До заставних відносин щодо векселів, які пропонуються комерційними банками як забезпечення повернення ресурсів НБУ, останній у роз'ясненні від 31.10.2001 № 12-010/18623 висуває додаткові вимоги. Таким чином, для виникнення застави векселя необхідні такі юридичні факти: 1) укладення договору застави; 2) виконання на векселі відповідного індосаменту; 3) передавання векселя разом з реєстром пред'явлених у заставу векселів.

Водночас, спеціальне законодавство також і опосередковано регулює питання застави цінних паперів, визначаючи строк їх погашення (викупу), номінальну вартість тощо, зокрема в разі застави облігацій внутрішніх державних позик використовується постанова КМУ від 31.01.2001 року № 80 "Про випуски облігацій внутрішніх державних позик", при заставі сертифікатів фонду операцій з нерухомістю (ФОН) – Положення про реєстрацію випуску сертифікатів фонду операцій з нерухомістю, проспекту емісії, звіту про результати розміщення сертифікатів фонду операцій з нерухомістю, погашення сертифікатів фонду операцій з нерухомістю та скасування реєстрації випуску, затверджене рішенням Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку від 5.03.2009 року № 244, і т. ін.

Застава іменних цінних паперів врегульована також у Положенні про облік прав власності на іменні цінні папери та депозитарну діяльність, затвердженому Указом Президента України від 2.03.1996 року № 160/96, що передбачає внесення до реєстру власників іменного цінного паперу інформації щодо його заставодержателя на підставі відповідного правочину між ним і заставодавцем, ім'я якого вказане в цінному папері. Разом з тим, на розвиток положень Закону України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні", п. 20.2 Положення про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, затвердженого рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 17.10.2006 № 1000, і гл. 2 розділу V наведеного Положення про депозитарну діяльність невід'ємним атрибутом заставних відносин щодо наведених цінних паперів є також здійснення операції блокування, тобто припинення реєстрації переходу права власності на цінні папери, обтяжені заставою, на період чинності останньої, а також ведення облікового реєстру, де визначаються відомості про обтяження цінних паперів. З метою здійснення блокування необхідно також надання низки інших документів, серед яких: письмове розпорядження зареєстрованої особи – власника про здійснення реєстроутримувачем блокування цінних паперів у зв'язку з передачею їх у заставу, оформленої відповідним чином анкети заставодержателя.

У випадку застави цінних паперів, випущених у бездокументарній формі, у зв'язку з іменною ідентифікацією їх власників згідно з ч. 2 ст. 4 Закону України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні", вочевидь, повинен застосовуватись наведений порядок застави іменного цінного паперу. При тому, що для таких цінних паперів Положенням про депозитарну діяльність встановлюються додаткові вимоги щодо встановлення обмежень на здійснення облікових операцій, як-то доповнення переліку підстав здійснення таких дій (п. 18.2 гл. 2 розділу V), визначення порядку й строків їх вчинення (п. 6.2 розділу VII).

При цьому слід зауважити, що виникнення права застави в розглянутих випадках слід визнавати з моменту вчинення відповідного правочину. Внесення відомостей про заставодержателя до відповідного реєстру, який не є державним реєстром застав, є засобом легітимації заставодержателя. Тобто йдеться про юридичне оформлення застави цінних паперів за вказаною особою, а також створення передумов для подальшого здійснення операції їх блокування, як того вимагає п. 6.2 Положення про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів.

Варто також відрізнити державну реєстрацію застави й внесення у відповідний реєстр відомостей про заставу цінного паперу незалежно від форми його випуску, а також моменту виникнення права застави в заставодержателя [2, с. 332-336, с. 354-356].

Стаття 55 Закону України "Про заставу" поширює правове регулювання застави товарів в обороті або переробці також на заставу цінних паперів на пред'явника, що пояснюється відсутністю індивідуалізації такого цінного паперу і його розрізнення за відповідними родовими ознаками: форма випуску, особливості легітимації держателя, зміст тощо.

Наведені міркування лише позначають окремі відправні точки для подальших досліджень проблемних питань врегулювання застави цінних паперів з метою уникнення порушень прав та інтересів учасників таких відносин.

Література:

1. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки. / За ред. проф. І.В. Спасибо-Фатєєвої. – Серія «Коментарі та аналітика». – Х.: ФО-П Колісник А.А., 2010. – 768 с.

2. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 7: Загальні положення про зобов'язання та договір / За ред. проф. І.В. Спасибо-Фатєєвої. – Серія «Коментарі та аналітика». – Х.: ФО-П Лисяк Л.С., 2012. – 736 с.

Калько Ю.Ю., Гіряк К.В. ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНИХ.....	56
Кандиба В.Ю. АКТИ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ОВС.....	57
Каричковская Д. ОСНОВНЫЕ ТИПЫ ВИКТИМНОГО ПОВЕДЕНИЯ.....	58
Карп А.В. ДО ПРОБЛЕМИ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	59
Кирилюк І.В. ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ВІДІБРАННЯ ДІТЕЙ БЕЗ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ.....	60
Kovalenko A.V. THE RESPONSIBILITY OF THE DEVELOPMENT, PRODUCTION, PURCHASING, STORAGE, DISTRIBUTION OF WEAPONS OF MASS DESTRUCTION IN TWENTY FIRST CENTURY.....	61
Kovalenko A.V. RELIABILITY OF EVIDENCE OF THE WITNESS IN CRIMINAL TRIAL COMPARATIVE ANALYSIS.....	63
Ковтуненко М.В. МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ОФШОРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	64
Ковтуненко М.В. ПРИПИНЯННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ З ІНІЦІАТИВИ РОБОТОДАВЦЯ. ВІВІЛЬНЕННЯ ЯК ОСОБЛИВА ПІДСТАВА ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ.....	66
Козак О.С. ВСТАНОВЛЕННЯ ВАД ПСИХІКИ ПІДОЗРЮВАНОГО ПРИ ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ.....	68
Козаченко Д. ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ.....	70
Коломієць Ю.М. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ ВНЗ МВС УКРАЇНИ ДО ДІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ.....	71
Косий О.М. ОКРЕМІ АСПЕКТИ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ ГЕНЕЗИСУ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	72
Крижанівська М.О. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ...75	75
Крюкова Ю. МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ ПРИ ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОВС.....	77
Кузнєцова О.А. ЗАСТАВА ЦІННИХ ПАПЕРІВ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ.....	78
Кутафіна В.В. ФІЗИЧНЕ НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї.....	79
Кучеренко А.С. ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ НАСИЛЬСТВА НАД ДИТИНОЮ У РОДИНІ.....	80
Ласкава І.М. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЗА КОНТРАБАНДУ.....	82
Логиновських Н.С. ДІАГНОСТИКА БРЕХНІ ПІД ЧАС ДОПИТУ СЛІДЧИМ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ.....	83
Лоскутова І.С. ТЕРОРИСТИЧНИЙ АКТ – ЗЛОЧИН ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.....	84